

Simeon Tabakov, *Emigratsionniyat Vipros Prinosa Kim Bulgarskoto Emigratsionno Delo*, (Göç Sorunu-Bulgar Göç Hareketine Katkısı), Bulgarska Peçatnitsa D. Bandulov, Tsarigrad, 1911.

Giriş

İnsanlık tarihi bir bakıma göçlerin tarihidir. Siyasi, sosyal, ekonomik sebeplerden dolayı yaşanan göçler insanlığın tarihini değiştiren önemli faktörlerden biridir.

Göç konusunda önemli bir kitabı da İstanbul'da diplomatik görev için bulunan Bulgar diplomat Dr. Simeon Tabakov'un yazdığını görmekteyiz. Tabakov Roma'daki görevi sırasında birçok kaynağı inceleyerek göç konusunda önemli malzemeler elde etmiş ve 1911 yılında İstanbul'da bulunduğu sırada kitabını yayımlamıştır. Kitapta özellikle İtalyan göçüne büyük yer ayrıldığını görüyoruz. 20.yy. başlarında İtalya'da büyük göçler yaşanmaktadır. İtalyanlar dünyanın dört bir yanına göç etmektedir. Bu göç İtalya'yı ciddi önlemler almaya ve hukuksal düzenlemeler yapmaya sevk etmiştir. Devlet, göçmenlerle ilgili birçok kurum tahsis etmeye mecbur olmuş, çeşitli enstitüler, araştırma merkezleri kurmuştur. Bunun yanında, İtalyan sivil toplum kuruluşları, aralarında örgütlenerek göç konusunda ellerinden geleni yapmışlar ve özel teşebbüsle sayıca çok fazla göçmen dernekleri kurmuşlardır.

İtalya devletinin bu kadar fazla göç vermesi, göç konusunda araştırma yapanlara, üzerinde çalışacakları önemli malzemeler vermektedir. Çünkü İtalyan göçü kurumlarıyla, faaliyetleriyle, yayılmış olduğu geniş coğrafya itibarıyla özel bir alandır. Tabakov bu ayrımın farkına vararak İtalyan göçünü bütün incelikleri ve ayrıntılarıyla araştırmış ve diğer ülkelerle karşılaştırmalar yapmıştır. İtalyan devletinin göç konusundaki artılarını ön plana çıkararak tavsiyelerde bulunmuştur.

Bu çalışmamızda özellikle Tabakov'un yazmış olduğu kitabı tanıtarak, incelemiş olduğu İtalya göçünün önemli noktalarına değinmek istiyoruz. İtalya devletinin göç konusunda yapmış olduğu çalışmaların, kurduğu kurumlar ve desteklediği çalışmaların, kanaatimizce bugün bile birçok açıdan incelenmesi ve ders alınması gereken yanları bulunmaktadır.

Yaptığımız araştırmada bugüne kadar Simeon Tabakov ve çalışmaları hakkında ülkemizde yapılan herhangi bir çalışmaya rastlayamadık. Bu makaleyle, ülkemizde diplomatik görev için bulunmuş olan yazarı ve kitabını tanıtmak istiyoruz.

I. Kitap Yazarı Simeon Tabakov

Simeon Tabakov 10 Aralık 1880 yılında Sliven şehrinde dünyaya gelmiştir. 1904 yılında Sofya Üniversitesini bitirmiştir. Aynı yıl Bulgaristan Dışişleri Bakanlığında çalışmaya başlamış, 1905 yılında diplomat olarak Londra'ya gönderilmiştir. Tabakov'un hayatı önemli başarılar ve örnek alınacak çalışmalarla doludur. O, gazeteci, yazar, diplomat, tarihçi gibi birçok unvana sahiptir. Londra, Roma, İstanbul, Üsküp, Berlin, Brüksel ve Bükreş'te çeşitli diplomatik görevlerle Bulgaristan'ı başarıyla temsil etmiştir. Tabakov sıradan masa başı diplomatlarından olmayıp kendi idealleri ve ülkesinin idealleri için durmadan mücadele eden bir kişidir. Avrupa başkentlerinde bulunduğu müddetçe diplomatik vazifeleri dışında kalan zamanının büyük bir kısmını kütüphanelerde ve çeşitli araştırma merkezlerinde geçirmiştir. Uluslararası Hukuk alanında birçok malzeme toplayan ve diplomatik tecrübeleriyle birleştiren Simeon Tabakov, Brüksel'de "*Le fondement du droit international ses sources*" adlı doktora tezini hazırlayarak hukuk doktoru unvanını almıştır. Bükreş Barış antlaşmasının imzalanmasından sonra Bulgar hükümeti, kendisinden Avrupa başkentlerini gezerek basın, yayın çalışmalarında bulunmasını istemiştir. Burada amaç, Bulgaristan'a karşı entrikalar güden devletlere karşı basın yayın yoluyla mücadele etmektir. Tabakov, bu görevini başarıyla tamamlamış, birçok alanda önemli makaleler ve bilimsel yazılar kaleme almıştır. Fakat yazmış olduğu "*Sliven Tarihi*" ve "*Göç Sorunu*" isimli iki kitap, en önemli çalışmalarıdır. Tabakov'un en önemli çalışması üç ciltlik "*Opit za istoriya na grad Sliven 'Onum za istoriya na grad Sliven' (Sliven şehrinin tarihi için bir deneme)*" isimli eseridir. 1500 sayfalık eser büyüklüğü ile dikkat çekmektedir. Geniş incelemeler, sistematik çalışmalar, eseri sadece Sliven şehrinin tarihi değil, Bulgar milletinin tarihini yansıtan bir eser haline getirmiştir. Birinci cildinde Trak, Roma, Bizans, Balkan yarımadasının Slavlaşması, Birinci ve İkinci Bulgar krallığı döneminden bahsederek Osmanlı dönemine kadar gelir.

"*Sliven Tarihi*" birinci cildi 1911 yılında basılmıştır. Geriye kalan iki cilt ölümünden sonra 1924 ve 1929 yıllarında basılır. 1911 yılında İstanbul'da Bandulav'un matbaasında "*Emigratsionniyat Vıpros*" (Emigrasyon-Göç Sorunu) ve alt başlığı "*Prinos kım Bılgarskoto Emigratsionno Delo*"(Bulgaristan Göç Çalışmalarına, İncelemelerine Katkı) isimli kitabı basılmıştır. Dr. Simeon Tabakaov çok genç yaşta aramızdan ayrılmıştır. Vefat ettiği 38 yaşındadır. 1918 yılında İnfluenta hastalığından rahatsızlanır. Bu rahatsızlığa kalbi dayanamaz ve 18 temmuz'da bu dünyaya gözlerini kapatır.

II. Kitaba Genel Bir Bakış

Tabakov, kitabını beş ana başlık altında toplayarak yazmıştır. 1. İtalyan göç çalışmalarının organizasyonu. 2. Göçmenler için istatistik veriler 3. Başlıca göç edilen ülkeler (Amerika, Kanada, Brezilya ve Arjantin), Göç edilen ülkelerin göçmenlerle ilişkisi, tutumu; bu ülkedeki iş gücü ve göçmenlerin iş gücü. 4. Göç hareketlerinin oluşum ve problemlerinin teşhisi. 5. Bulgar göçünün karakteri, istikameti ve yönü.¹

Tabakov kitabını hazırlarken temel olarak aşağıdaki eser ve çalışmalardan istifade etmiştir:

İtalyan Dışişleri Bakanlığının periyodik yayını olan *Bollettino dell' Emigrazione* (1902 yılından 1910 yılına da içine alacak şekilde 157 sayı çıkmıştır). İtalyan Dışişleri Bakanlığının yayını olan; diplomat, konsolos, büyükelçi ve gözlemcilerin raporlarından oluşan 4 ciltlik süreli yayın *Emigrazione e Colonie*. 1909 yılında milletvekili Cabrini'nin İtalyan göçmenleriyle ilgili yazdığı ve Bologna'da basılan *Emigrazione ed Emigranti* isimli kitabı. *Report of Immigration*, 1906- 1909, ed. Department of the interior, Dominion of Canada, Ottawa. *Statistica della Emigrazione Italiana per l'Estero negli anni 1908 e 1909* (Direzione Generale della statistica, Roma 1910). *Annual Report of the Commissioner-General of Immigration for the fiscal years ended June 30, 1907; June 30, 1908; ended June 30, 1909.*²

Tabakov ağırlıklı olarak İtalyan göçünü ele almasını; "Göç çalışmalarından İtalyan göçünü seçtim çünkü diğerlerinden daha karakteristik ve daha gelişmiştir." şeklinde açıklamaktadır.³

Gerçekten de İtalya, tarihinde çok büyük göçler vermiş bir ülkedir. Özellikle 1880-1920 yılları arasında 5 milyon İtalyanın Amerika'ya göç ettiği tahmin edilmektedir.

Bunların yanında İtalya devleti, göçü bir devlet sorunu olarak ele almıştır. Devlet kurumlarıyla, kanunlarıyla ne gerekiyorsa yapmıştır. İtalyan Sivil toplum kuruluşları da göçe çok yakın hareket etmişler, devletin eksik alanlarını tamamlamışlardır. Tabakov Roma'da diplomatik görevde bulunduğu sırada, İtalya devletinin bu güçlü yönünü çok iyi incelemiş ve kitabını hazırlamıştır.

¹ Simeon Tabakov, *Emigratsionniyat Vıpros Prinos Kim Bılgarskoto Emigratsionno Delo*, Bılgarska Peçatnitsa D. Bandulov, Tsarigrad, 1911, s.3

² Tabakov, *a.g.e.*, s. 4

³ Tabakov, *a.g.e.*, s. 5

Kitabında bunları ayrıntılı şekilde anlatan Tabakov, İtalya devletinin bu kurumlarını ve göçe yaklaşımını diğer devletlerle karşılaştırmıştır.

Kitaptaki önemli incelemelerden biri de Bulgar göçü ve İtalyan göçünün karşılaştırılmasıdır. Kitabın beşinci bölümü Bulgar göçüne ayrılmıştır. Bu bölümde Bulgarların nerelere göç ettikleri, göç sebepleri, hangi mesleklerle meşgul oldukları bütün yönleriyle anlatılmıştır. Bulgar hükümetinin bu yöndeki çalışmaları, artıları eksileri anlatılmıştır. Bulgaristan göç hukuku ile İtalyan göç hukukunu karşılaştırmıştır. Tabakov Bulgar göçünün İtalyan göçü ile kıyas edilemeyecek derecede küçük ve yetersiz olduğunu belirtmektedir. Ayrıca “*Göç sorunu ile uğraşan ülkelerin hukuki yapılarını incelememiz Bulgaristan için de son derece önemlidir. Hiç kuşkusuz bu çalışmalar Bulgar göç çalışmalarına da katkı sağlayacaktır.*” şeklinde yorumda bulunmaktadır.

Tabakov’un göç çalışmalarını karşılıklı olarak incelemesinin sebebi, gelişmiş ve göç açısından deneyimli ülkelerde bu sorunun ele alınış şeklini, kanunların durumunu göstermek ve tavsiyelerde bulunmak içindir.

Tabakov kendi ülkesi olan Bulgaristan’da da bu sorunun o dönemlerde yeni olması bakımından yeterince anlamadığını şu cümleler ile açıklamaktadır:

“Bizim göç kanunu(1908) hazırlayanların, Bulgar köylülerini göç etmeye sevk eden sebeplerin neler olduğuna dair yeterince araştırmaları olup olmadığını bilmiyorum. Göç sorunu hükümetimizce bir hakikat olarak kabul edilmekte bir problem olarak algılanmamaktadır. Göç sorunu ülkemizde tam anlamıyla anlaşılmuş değildir bu sorun yeni olduğu için tam anlamıyla incelenmemiştir. Göç sorununa karşı bugüne kadar alınan önlemler ve tutumlar bizleri bu şekilde düşünmeye sevk ediyor.”

İstatistiklerin çoğu göçün altında sosyoekonomik sebeplerin yattığına işaret etmektedir. Buna örnek olarak İtalya’yı verebiliriz. 34 milyonluk İtalya’da bir gerçek olarak her yıl yarım milyona yakın insan, - bazı yıllarda bu 800.000’i bulmaktadır – yıl içerisinde göç etmektedir.

İtalyanlar (özellikle Güney İtalyalılar) göç ediyorlar, çünkü kullanacakları şahsi tarım arazileri yok, topraklarının çoğu verimsiz, kurak ve çeşitli hastalıklar mevcuttur. Ayrıca bu bölgedeki günlükler normal bir hayat için yeterli olmadığı gibi insanların kendilerini beslemelerine de olanak tanımamaktadır. Bazilika ve Kalabriya kırsal kesimlerinde yapılan anket sonuçlarından bunlar takip edilebilir. Bunlar İtalyan göç hareketinin ve göçmenlerinin iskeletini oluşturmaktadır. Fakat bu göçün sosyolojik

nedenlerden olanı da olduğu gibi, ekonomik sebeplerden olanı da vardır. Ayrıca politik sorunlardan ve ülkenin finansal sıkıntılarında olanı da mevcuttur. İtalya devleti göç ve göçmenler konusunda birçok tecrübeye sahip olup bu konuda hükümetlerin belirli aralıklarla önlemler aldıkları, çeşitli aralıklarda kanunları, yönetmelikleri yeniledikleri gözlenmektedir. Bunun sebebi birazcık da İtalyan göçmenlerinin ve göç hareketlerinin çok geniş bir coğrafyayı hatta İtalya'nın kolonilerini kapsayacak şekilde geniş olmasıdır.

İtalyan göçmen toplulukları Brezilya: 1.200.000, Arjantina: 600.000, Amerika: New York: 450.000

III. İtalyan Göç Hareketi

Tabakov göç olgusunu temelden ele alarak anlatmaya başlamaktadır. Kitabın birinci bölümü İtalyan göç hareketine ayrılmıştır. Bu bölümünde çeşitli başlıklar altında göçün nasıl başladığı, neler ile karşılaştığı konusunda temel bilgiler bulunmaktadır. Kimlerin göçmen olabileceklerini, kimden bilgi almaları gerektiği, göçmenin hangi belgelere sahip olması gerektiği, ulaşım ücretleri, vapurda nelere dikkat etmeleri gerektiğini, bagajları, vapurda yemek, bulaşıcı hastalıklar gibi göçmenlerin göçü sırasında karşılaştıkları sorunları ayrıntılı şekilde anlatmıştır. Yani kısacası göçmenin, göç etmeye karar verdiğinde ilk önce nelere gerek duyduğunu, göç etme esnasında hangi yolları kullanacağını, yolculuk sırasında nelere dikkat edeceğini ve varacağı yere kadar kendisine bu yolculuk esnasında nelerin gerektiğini bu bölümde ayrıntılarıyla anlatmıştır.⁴

Ayrıca bu bölümün sonunda göçmenleri himaye eden kuruluşlar sıralanmıştır. Bu kuruluşlar İtalya göç kanunlarıyla belirlenmişlerdir. Bu kuruluşlar şunlardır:

1. Göç Komisyonları, Belediye Göç Komisyonları. (Bunlar göçmenlerin yaşadıkları yerlerde; özellikle Güney İtalyada.)
2. Müfettişler (Yolculuğun başladığı limanda yer almaktadır.)
3. Askeri doktorlar, yolcu komiserleri (Vapurların içinde yer almaktadır)
4. Himaye Cemiyeti (Göçmenlerin vardıkları limanlarda yer almaktadır.)

Ayrıca Krallığın her büyük ilinde "*Hukuk Komisyonu*" yer almaktadır. Bu komisyonlarda göçmenler ve vapur acenteleri arasındaki sorunlar görüşülmektedir.⁵ Şayet göçmenler gemi acenteleri ve ulaşım acenteleri hakkında her hangi bir konuda hak talep eder dava açmak isterse hukuk

⁴ Tabakov, a.g.e., s.12

⁵ Tabakov, a.g.e., s.24

komisyonlarına başvururlar. Göçmen yurtdışındaysa bu başvurusunu krallık konsolosluğuna yapar.

Tabakov'un bahsetmiş olduğu önemli konulardan biri de göçmenlerin ülkelerine karşı yapmakla mükellef oldukları askeri hizmetler ve bu konuda İtalya devletinin hukuksal yapısı. Bu konu “*Ülkede Doğan ve Yaşayanın Sorumlulukları*” başlığı altında ele alınmıştır. Başka ülkelerde yaşayan veya doğan 18 yaşını doldurmuş İtalyan vatandaşları Ocak ayında ilgili ülke büyükelçiliklerine veya konsolosluklarına askere gitmek istediklerine dair dilekçeleri vermek zorundadırlar. Bu işlemleri yapmayanlar suç işlemiş olurlar.⁶ Yurtdışında doğduğunu resmi evraklarla kanıtlayan veya 16 yaşından evvel başka bir ülkeye göç ettiklerini ispatlayanlar askerliklerini yurtdışında buldukları sürece erteleme hakkına (barış döneminde) sahiptirler. 22 yaşına kadar yurtdışında kalan İtalyan vatandaşları askerlik hizmetinden muaf tutulmaktadır. Ayrıca başka ülkelerde doğan İtalyan vatandaşları yararlanmış oldukları çifte vatandaşlık (jus soli) hakkından dolayı İtalya'daki askerlik hizmetinden muaf tutulmaktadırlar.

Koloni Temsilciliği

İtalya'nın değişik coğrafyalardaki kolonilerinde önemli görevler üstlenen temsilcilikleri mevcuttur. Bu temsilciliklerin adı Koloni Temsilciliği (*Rappresentanza della colonie*)'dir.⁷ Temsilciliklerin görevi, kolonilerdeki vatandaşların birliğini, barışını sağlamanın yanı sıra, İtalyan enstitüleri ile koordineli halde çalışarak bu enstitülerle alakalı bilgiler vermektir. Ayrıca göçmenlerin bulunduğu kolonilerde, göç sorununun teorik çözümü için çalışmalar yürütmektir. Temsilciliklerin teklifleri ve düşünceleri Roma'daki Koloni Enstitüsüne iletilmektedir. Bu teklif ve düşünceler koloni kongresinde tanıtılarak, tartışılmakta ve farklı kolonilerden gelen delegelerin oylarıyla kararlar alınmaktadır. Kongrenin toplanamaması durumunda temsilcilerden gelen talepler doğrultusunda; Koloni Enstitüsü tarafından Dışişleri Bakanlığına teklif götürülerek göç komiserleri, yurtdışındaki İtalyanlarla ilgilenen çeşitli enstitülere bu sorunları ileterek çözüm aramaktadır.

İtalyan Göç Çalışmalarını Organize Eden Enstitüler

İtalyan göç hareketi eski tarihlere (1876 yılına ait istatistikî veriler) kadar uzansa da, bu konuda sosyal, ekonomik faaliyetlere girilerek sorunun bir

⁶ Tabakov, *a.g.e.*, s.26

⁷ Tabakov, *a.g.e.*, s.29

“*problem*” olarak algılanması ancak son yıllarda (1911 yılından önceki yıllar kastedilmektedir) mümkün olmuştur.⁸

İtalyan göç politikasının spesifik organı olan *Krallık Komiserliğinden* başlayarak *Koloni Enstitüsü, Himaye Cemiyetleri, sekreterlikler, Dante Alighieri Cemiyeti* ve diğerlerinden *İşçi Organizasyonlarına* kadar gelecek olursak bu kurumlar ve faaliyetlerle İtalya göç çalışmaları artarak zenginleşmiş ve bu sorun “*politik*” olarak ele alınmaya başlanmıştır.

Aşağıda İtalya'nın Göç Programını bütün ayrıntılarıyla göreceğiz.

Göçmenler Krallık Komiseri

Krallık Komiserliği, Dış İşleri Bakanlığına bağlı bir kurum olup kanunun kendisine verdiği haklar doğrultusunda göçmen ve göç hizmetleriyle ilgilenmektedir.⁹ Bu kurum bir başkomiser ve üç yardımcısından idare edilmektedir. İdarecilerin atamaları Bakanlık tarafından yapılmaktadır. 48 personele sahip olan komiserliğin 154.900 l.'lik bütçesi vardır. Komiserin görevleri şunlardır:

1. Göçmenlere yönelik çalışmalar yürüten kuruluşlar, enstitüler ve diğer kurumlarla iletişim ve istişare halinde olmak.
2. İtalyan göçmenlerinin başka ülkelerdeki haklarını savunmak. Birlik ve dayanışma içinde olmalarını desteklemek. Himaye cemiyetlerinin kurulmasını sağlayarak bunların kontrolünü denetlemek.
3. Göçmenlere çeşitli konular hakkında bilgiler, haberler vermek.
4. Göç bültenleri yayımlamak. Göçmenlerin göç edecekleri ülkeler ile ilgili bilgi sahibi olacakları görsel ve yazılı broşürleri, bilgilendirici yazıları hazırlamak.

Göç Meclisi

Kanun hükmüne göre Göç Meclisi şunlardan oluşmaktadır:¹⁰

1. Göç Başkomiseri

2. Altı delege, bunların beşi ayrı bakanlıkların temsilcilerinden (İçişleri Bakanlığı, Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Denizcilik, Ticaret vb ,), Neapol Bankası temsilcisi

⁸ Tabakov, *a.g.e.*, s.30

⁹ Tabakov, *a.g.e.*, s.31

¹⁰ Tabakov, *a.g.e.*, s.32

3. Coğrafya, istatistik, sosyal ekonomi alanında 3 danışman
4. İtalyan kooperatifleri dernek temsilcilerinden bir temsilci
5. İtalyan liman işletmelerinin en büyüğünden bir temsilci

Göç meclisi yılda iki defa toplanmakla birlikte Dışişleri Bakanlığının çağrısı üzerinde daha sık aralıkta da toplanabilir. Sürekli görev yapan komiteler meclis temsilcileri arasından seçilmektedirler. Bu komisyon üyeleri Komiserliğin ve Dış İşleri Bakanlığının eşgüdümünde görev yapmaktadırlar.

Parlamento Kontrol Komisyonu

Parlamento Kontrol Komisyonu üç milletvekili ve üç senatörden oluşmaktadır. Üyeler ilgili odaların tayinleriyle seçilmektedir. Komisyon üyeleri göç çalışmaları ile ilgili bütün finansal harcamaların, bütçelerin kontrolünü, göç komiserliklerinin harcamalarını takip etmektedirler. Yılda bir defa hazırlanmış oldukları raporları Dışişleri Bakanlığına ve parlamentoya sunmaktadırlar.¹¹

Göçmenler Fonu

Göç komiserliğinin bütün harcamaları, personel ve çeşitli alanlardaki harcamaları Göçmen fonundan karşılanmaktadır.

Bu fonun geliri göçmenlerden alınan 81'lik yer ücreti, 41'lik yarım yer ücreti ve 21'lik çeyrek (yaşlı, çocuk ve bebekler) yer ücretinden toplanan paralar ile sağlanmaktadır. Bu ücretler göçmenlerden değil seyahat acentelerinden alınmaktadır. Bunun yanında vergiler, çeşitli cezalardan alınan ücretler de fonun gelirlerine katkı sağlamaktadır.¹²

Seyahat Acenteleri ve Temsilciler

Seyahat acenteleri ve temsilcilikler İtalyan göç yasalarına göre düzenlenmiş olup belirli şartları taşımaları gerekmektedir. Bu şartları yerine getirmeyen acentelere yolcu taşıma izni verilmemektedir. Acenteler sadece göçmen taşıma yükümlü olup limandan aldıkları yolcuları varış noktasına kadar- göçmenlerin planlanan tarihte varabilmeleri için- ulaştırmakla sorumludurlar. Hiçbir şekilde ve şartlarda başka bir limandan göçmen alınamaz. Bu şartları taşıyan acenteler ve vapurları şu şekildedir: 7 İtalyan acentesi 44 vapur, 3 Fransız acentesi 20 vapur, 2 Alman acentesi 12 vapur, 5 İngiliz acentesi 9 vapur, 1 İspanya acentesi 7 vapur, 1 Avusturya-Macaristan acentesi 3

¹¹ Tabakov, *a.g.e.*, s.32

¹² Tabakov, *a.g.e.*, s.33

vapur. Günden güne acentelerin şartları iyileşmekte olup, göçmen taşıma ile ilgili şartları yerine getiren acentelerin sayısı hızla artmaktadır.

Acentelerin kontrolü Krallık Komiserliğinde olup, acentelere ruhsat verme işlemleri Cenova'da bulunan komisyon tarafından yapılmaktadır. Seyahat acentelerinin İtalya genelinde 12.208 temsilcisi vardır. Bunlardan 9.367'si merkezi yerleşimlerde 2.841 farklı bölgelerde yer almaktadır. 1909 yılında Krallık Komiserliğine 1.538 kişi temsilci için başvurmuştur. Bunlardan sadece 853 kişi kabul edilmiştir.

Göçmenler tarafından Krallık Komiserliğine acenteler hakkında çok sayıda şikâyet iletilmektedir. 1909 yılında 100'den fazla göçmen, acenteler hakkında şikâyette bulunmuştur. Yine acentelerin yapmış oldukları sahtekârlıklar ve dolandırıcılıklar hakkında bolca şikâyet alınmaktadır. Bu şikâyetlerden 294'ü temsilciler hakkında olup 59'u hakkında göç yasalarını çiğnedikleri için hukuki işlem yapılmıştır. Temsilciler hakkındaki şikâyetler ve görevlerini kötüye kullanmaları ile ilgili bazı hususlar şöyledir: 1. Temsilciler acenteler tarafından, daha fazla yolcu toplayabilmek için her türlü düzenbazlığı yapmaya zorlanmakta bunun karşılığında temsilcilere yüklü ikramiyeler verilmektedir. 2. Yine aynı şekilde sigorta şirketlerinin, otel sahiplerinin ve diğerlerinin göçmenler üzerindeki çıkara dayanan bitmek bilmeyen aç gözlülüğü. Göçmenlerin pasaport işlemleri sırasında çeşitli kamu görevlileri ile acente sahiplerinin aldıkları rüşvetler ve harçları da bunlara dâhil edebiliriz.¹³

Gizli Göçmenler

İstatistik Genel Müdürlüğünün verilerine göre, sadece Amerika'ya gidecek göçmenlere yılda 70.000 pasaport çıkarılmaktadır. Bu sayıya kaçak yollarla göç edenler, farklı limanlardan vapur yönetimi tarafından kaçak alınan yolcuların sayısı dâhil değildir.

İtalya'dan yılda 20.000 göçmenin kaçak yollarla pasaport sahibi olmadan ayrıldığı tahmin edilmektedir. Bu ilk bakışta göçmenlerin işlediği bir suç gibi görünse de bu suç; göçmen acente temsilcileri, çeşitli kamu görevlileri, kolluk kuvvetleri, vapur acenteleri de dâhil edilebilir. Acıklı tarafı bu yasa dışı göç sırasında birçok göçmenin hayatını kötü şartlar altında kaybetmesidir. Yasa dışı şartlarda göç eden göçmenler ulaşmak istedikleri ülkeye vardıklarında bile sıkıntıları bitmemekte, acente sahipleri kendilerinden normal yolculuktan kat kat daha fazla ücretler talep etmektedirler. Bu durumda şikâyette bulunan göçmenler hem suç işlemiş, hem de çok geç kalmış olmaktadır. Yasa dışı göç

¹³ Tabakov, *a.g.e.*, s.34-35

eden göçmenler, vardıkları ülkelerde sağlıksız, ağır işlerde çalışmak zorunda kalıp hayatlarını riske atmaktadırlar. Yasa dışı göçü azaltmak için göç komiserleri polis ajanları görevlendirerek ve yüksek ödüller vererek bu sayıyı azaltma yoluna gitmektedir. Bu konuda 1.500 l. bütçe ayrılmıştır.¹⁴

1908 yılında ülkeyi yasa dışı yollarla terk etmek isteyen 307 kişi yakalanmış olup çeşitli cezalar ve hapisle cezalandırılmıştır. Bu konuda yapılan anketler kanun hükümlerinin yetersiz ve zayıf kaldığını göstermiştir. Yasa dışı göçü tercih edenler genellikle kanun kaçakları, sağlık sorunlarından göç etmesine izin verilmeyenler, zorunlu askeri görevi olanlar ve diğerleri oluşturmaktadır.

1908 yılında trahoma (bir çeşit göz hastalığı) hastalığı yüzünden Napoli limanından 4.168, Palermo limanından 1.052, Cenova limanından 229 göçmenin Kuzey Amerika'ya gitmesine izin verilmemiştir. Aşağıda da görüleceği üzere, Kanada ve Amerika, kendilerine gelecek göçmenlerin sağlıklı olmalarını ve belirli sağlık şartlarını taşımalarını istemektedir.

Yine göçmenleri yasa dışı göçe zorlayan çeşitli bürokratik engellerin de olduğunu söyleyebiliriz. Göçmenler, pasaport çıkarma aşamasında birçok memurun rüşvet teklifiyle, karşılaşmaktadır. Bu durumda göçmenlerin bir kısmı yasa dışı göç işlemleriyle uğraşan kanallara yönelerek buradan medet ummaktadırlar. Yapılan anketlerin sonucunda Komiserlerin pasaport çıkarma işlemlerini ciddi şekilde kontrol altına almaları ve bu işlerin güvenilirliğini temin etmek zorunda olduklarını göstermektedir.¹⁵

Yolcu Komiserleri ve Liman Müfettişleri

Yolcu komiserleri vapurlarda yer alıp yolcularla birlikte seyahat etmektedirler. Liman müfettişleri ise ilgili limanlarda yer alıp burada görev yapmaktadırlar. Bu görevlilerden 32'si kaptan 16'sı subay olup 94 vapurda görevlendirilmiştir. 1908 yılında Amerika'ya 314 sefer yapılmıştır. 1908 yılında Cenova'daki liman müfettişi Amerika'ya gidecek vapurlara 281, Amerika'dan gelen vapurlara 286 teftişte bulunmuştur. Ayrıca vapur içindeki mutfak ve diğer alanlara 141 akşam ve 201 sabah teftişi gerçekleştirilmiştir. Yine göçmenler arasındaki birçok anlaşmazlıklar giderilmiş, kanunlara uymayanlara cezai işlemlerde bulunulmuştur.¹⁶

¹⁴ Tabakov, *a.g.e.*, s.36

¹⁵ Tabakov, *a.g.e.*, s. 37

¹⁶ Tabakov, *a.g.e.*, s.37

Gemi Ücreti (Navloto)

Göçmenlerin yolculuk biletlerinin fiyatları gemi ve gidecekleri yerlerin mesafesine göre ilgili devlet kurumları tarafından belirlenen fiyat listeleri aşağıda belirtilmiştir. Bunlar 1903 yılının fiyatlarıdır.

Yıl	New York		Rio De Jenairo		Buenos Airles	
	En yüksek	En düşük	En yüksek	En düşük	En yüksek	En düşük
1903	198	150	200	175	180	165
1904	197	148	200	175	180	165
1905	188	140	198	167	180	155
1906	180	128	190	145	178	148
1907	175-187	123-135	190	145	178	143
1908	200	138	210	166	195	155
1909	210	175	210	166	190	164

Yolcu biletlerinde 1908 yılında Amerika’da meydana gelen ekonomik kriz sonucunda birçok göçmen krizden dolayı Amerika’ya gitmekten vazgeçmiş bunun sonucunda gemi acenteleri zor durumda kalmışlardır. Bu yılda gemi yolculuk biletlerinin arttığı görülmektedir. 1908 yılında gemi acenteleri tarafından Krallık Komiserliğine teklif edilen ve kabul edilen gemi ücretleri şu şekildedir. Aşağıda belirtilen fiyatlar Cenova ve Napoli limanlarından New York’ a kadar olan yolculuk fiyatlarını kapsamaktadır.¹⁷

IV. Göçmenleri Himaye Eden Çeşitli Enstitüler, Dernekler

İtalya devletinin göçle alakalı güçlü yanlarından biri de göçmenleri himaye eden derneklerin ve enstitülerin olmasıdır. Bu dernekler ve enstitüler, devletin bu alandaki yükünü azaltırken devlete çeşitli konularda hayli yardımcı olmuşlardır.

Faaliyet gösteren ve özel gayretler sonucunda kurulan dernekler birçok alanda göçmenlere yardımcı oldukları gibi belli başlı amaçları; dini inançların muhafazası, İtalya ve yurtdışındaki işçi organizasyonları arasındaki iletişimin ve işbirliğinin artmasını sağlamak, politik propagandalar, ana dilinin unutulmamasını ve kullanımını yaygınlaştırmak başlıklarını sayabiliriz.¹⁸

¹⁷ Tabakov, *a.g.e.*, s.38

¹⁸ Tabakov, *a.g.e.*, s.40

Bonomeli Enstitüsü

Avrupa ve Lübnan'daki İtalyan göçmenlerine yardımcı olmak için Episkop Bonomelli tarafından kurulmuş bir enstitüdür.

Bonomelli Enstitüsünün faaliyetleri daimi ve geçici *sekreterlik* tarafından yönetilmektedir. En aktif sekreterlik Lütsern'de bulunmaktadır. Bu sekreterlikte akşam ve Pazar günleri göçmenler ve çocukları için dersler verilmektedir. Ayrıca bu sekreterliğin bir kütüphanesi ve bankada bir de tasarruf fonu bulunmaktadır. Buna benzer *sekreterlikler* Arbon, Sen Gal, Kandersteg, Gopenşayn, Karuj, Lozana, Cenova, Zürih, ve Almanya'nın değişik bölgelerinde yer almaktadır.¹⁹

Umanitaria Enstitüsü

Umanitaria Enstitüsü özellikle göçmenler için kurulmuş bir enstitüdür. Kuzey İtalya'da faaliyetleri olan enstitü, göçmenlere yardımcı olmak için sekreterlik açmıştır. İtalya dışındaki profesyonel işçi derneklerine; İsviçre, Fransa ve Güney Almanya'da işgücü pazarları hakkında yardımcı olmaktadır. Özellikle İtalyan göçmenlerinin yabancı okullara gittikleri şehirlerde, bunu engellemek ve İtalyan göçmenlerini bilgilendirmek için okullarla değişik alanlarda çalışmalar yürütmüştür.²⁰

Udine Şehrindeki Göçmen Komisyonu

Udine, İtalya-Avusturya sınırında yer alan bir şehirdir. Enstitü özellikle göçmenlerin hukuksal sorunları ve organizasyonlarıyla ilgili çalışmaktadır. 1908 yılında komisyonun hukuk şubesi 443 hadise ile ilgilenmiştir. Bunların içinde tazminat ödemeleri, kayıp eşyalar, pasaportlar, evraklar v.b hadiseler yer almaktadır. Diğer birimler, göçmenlerin sağlık sigortası işleri ve çok daha farklı konularla ilgilenmiştir. Organizasyon ve yerleştirme şubesinin çalışmaları doğrultusunda, İtalyan göçmen işçiler, Almanya'daki krizden haberdar edilmiş ve enstitü tarafından bilgilendirilmişlerdir. Ayrıca bu şube, Macaristan ve Romanya'daki iş alanları ile ilgili göçmenlere yönelik bilgilendirici çalışmalar yürütmüştür. Udine sekreterliğinin şubesi Ponteba şehrinde yer almakta olup burada kambiyo işleri, kadın ve çocuk göçmenlerin kontrolünü yapmaktadır. Özellikle gümrük işleriyle alakalı raporları ilgili birimlere aktarmakta, demir yolu seyahatlerinin kolaylaştırılması ve değişik istatistikleri rapor etmektedir.

---

¹⁹ Tabakov, *a.g.e.*, s.40

²⁰ Tabakov, *a.g.e.*, s.41

Udina Şehrinin Halk Sekreterliği

Sekreterlik, göçmenlerin iş ve bunun etrafında oluşan sıkıntılarla ilgili faaliyetler yürütmektedir. İşçi çalışmaları ve çıkarlarıyla ilgili propaganda çalışmaları da yapmaktadır. Göçmenlerin kanunlardan doğan haklarını korumak ve onlara sahip çıkmak için çalışmalar yürütmekte bu alanla ilgili konferanslar tertip etmektedir. Bu birimden Almanya'ya uzman kişiler gönderilerek *Volksbureau* ve *Arbeitersekretariat* hakkında incelemeler yapılması istenilmiştir.²¹

Diğer İtalyan Bölgelerinin Sekreterleri

Belluno, Feltre, Verona, Rovigo ve Lucca bölgelerinde olan sekreterlikler de diğer sekreterliklerin görevlerine benzer çalışmalar yürütmektedir. İş konusunda göçmenlerin sıkıntılarına çözüm getirmek, haklarını korumak, konferanslar organize etmek, okulların, yeni sekreterliklerin açılmasını sağlamak gibi alanlarda faaliyetler yürütmektedir.

Genua Komitesi

Genua Komitesi, Amerika'dan ve diğer ülkelerden dönen göçmenler hakkında çok önemli yardımlarda ve çalışmalarda bulunmuştur. Neapol komitesi de buna benzer faaliyetler yürüten bir kurumdur.

En karakteristik çalışmaları *örnek sekreterlik* olarak adlandırabileceğimiz sekreterlik yapmaktadır. Bu sekreterlik çeşitli dernek ve enstitülere göçmenlerin iş çıkarları hakkında hukuksal haklarını ve görevlerini bildirmektedir. Amaçları: 1. Göçmenler için en ideal çalışma şartları, saati, yemek, kira şartlarını oluşturmak. 2. İtalya veya yurtdışında esnaf ve işçi dernekleriyle birlikte çalışmalarını teşvik etmek. 3. Göçmenlerin dolandırılmalarını önlemek, çeşitli tartışmalarda onlara sahip çıkmak. 4. İşveren ve işçi arasında yaşanan sıkıntıları, tartışmaları ve diğer hadiseleri çözüme kavuşturmak 5. Devlet daireleriyle ilgili işlemlerinde yardımcı olmak, sigorta şirketleriyle yaşanan sıkıntıları gidermek. 6. Borsadaki değişiklikler hakkında bilgilendirici yayınlar yapmak. 7. Kanunlarda göçmenlerden istenen şartları kolaylaştırmak ile ilgili çalışmalar yapmak 8. İşçi kooperatiflerinin yaygınlaşmasını sağlamak 9. Çeşitli olumsuzluklar ve işsizlik ile ilgili önlemler almak 10. Okulların ve kütüphanelerin açılmasını sağlamak. Çeşitli ülkelerde İtalyan iş hukukunun tanıtılması için çalışmalar yapmak. 11. Göç çalışmaları hakkında araştırmalar yapmak ve göçmenlerin haklarını koruyacak kanunların hazırlanmasını sağlamak. Bu özel sekreterlik 7 üyeden oluşan bir komisyon tarafından

²¹ Tabakov, a.g.e., s.42

yönetilmektedir. Komisyonun çalışmaları beş alanda toplanmaktadır: organizasyon, iskân, afet ve felaketler, hukuk, idare. Bu sekreterliğe kaydolup yıllık olarak 1.5l. veren işçi veya göçmen, sekreterliğin yayın organı olan “*L'Emigrante*” ı alabilmektedir. Bu yayın organının üyeleri göç etmiş oldukları ülkelerde işçi derneklerine kayıt yaptırılmaları gerekmektedir.²²

İtalya devleti, İnşaat İşçileri Federasyonu (merkez komitesi Torino’da) ile işbirliğine giderek, dernek ve organizasyonların iletişim halinde olmasını sağlamaktadır. Bu şekilde çeşitli alanlarda işçi ihtiyacı duyan, özellikle inşaat sektöründe işçi talebi olan işverenler bu derneklerle temasa geçmektedirler.

İtalyan işçilerin, göç etmiş oldukları ülkelerde kendilerine rahat iş alanı sağlamaları kolay olamamıştır. Hatta onlar bu zorlukları bildikleri için aralarında dayanışma yoluna gitmişlerdir. Bunun yanında yerli işçiler, kendi ücretlerini yüksek tutabilmeleri için yabancı işçilere karşı hiç sıcak davranmamışlardır.

Fransız sosyalist milletvekilleri, Fransa’nın yabancı işçilerden arındırılması gerektiğini söylemişlerdir. İtalyan milletvekili Kabrini de İtalyan işçilerinin yabancı ülkelere gitmemeleri gerektiğini söylemiş, buradaki yerli işçilerin bu sebepten dolayı sık sık grev yaptıklarını, protesto yürüyüşleri düzenlediklerini aktarmıştır.

İtalya Koloni Enstitüsü

İtalyan Koloni Enstitüsü 1905 yılında kurulmuştur. İtalyan kolonileri hakkında çalışmalar yürütmektedir. Bu enstitünün yayın organı olan *Rivista Coloniale*, göçmenlerle alakalı yayınlar yapmaktadır. Enstitü 1909 yılında *Birinci Yurtdışındaki İtalyanlar Kongresi’ni* tertip etmekle çalışmalarına yeni bir başarı katmıştır.²³

Dante Alighieri Enstitüsü

Dante Alighieri Enstitüsü’nün misyonu kültürel olup birincil görevi yurtdışında İtalyan kültürünü ve dilini tanıtmak ve yaygınlaştırmaktır. Bu amaç doğrultusunda okullar, kütüphaneler açmakta kendi yayın organlarını basıp dağıtmakta ve konferanslar düzenlemektedir. İtalyada akşam ve Pazar okulları açarak okuma yazma bilmeyen göçmenleri eğitmektedir. Nerde bir İtalyan göçmen varsa ona hizmet götürmek onun kültürünü geliştirmeği misyonu haline getirmiştir. Çünkü İtalyan göçmenlerin en önemli problemlerinden biri de cehalet sorunudur. Amerika’ya göç eden 114.007 İtalyan göçmenin 48.568’i

²² Tabakov, *a.g.e.*, s. 42

²³ Tabakov, *a.g.e.*, s. 44

okuma yazma bilmemektedir. Bu göçmenlerin 1890'ı Kuzey İtalyalı; 46.678'i Güney İtalyalıdır. Bu istatistiklerle İtalyan göçmenlerin diğer göçmenlerden daha eğitimsiz oldukları ortaya çıkmaktadır. (Bu bilgi *Bollettino dell' Emigrazione*, 1969, No.7, p.48'den alınmıştır)

Yukarıda incelemiş olduğumuz enstitülerle, göçün nasıl profesyonel şekilde yönetildiğini görmekteyiz. Devlet göç konusunda kendine düşen sorumluluğunu yerine getirirken, şahsi gayretlerle kurulan enstitüler ve dernekler de göç sorununa yardımcı olmaya, çözüm üretmeye çalışmışlardır. Bu dernekleri kuranlar normal kişiler oldukları gibi *Bonomelli Enstitüsünü* kuran episkop Bonomelli gibi din adamı kimliğini de taşıyabilmektedir.²⁴

Enstitülerin, göçmenlerle alakalı çok farklı çalışmaları olmuştur. *Bonomelli Enstitüsünde* akşamları ve Pazar günleri göçmenler ve çocukları için dersler verilmiş. İtalyan göçmen çocuklarının yabancı okullara gitmelerini engellemek için *Umanitaria Enstitüsü* çalışmalar yürütmüş. *Udine Şehrindeki Göçmen Komisyonu* göçmenlerle alakalı ortaya çıkan hukuksal anlaşmazlıkları çözüme kavuşturmak için faaliyetlerde bulunmuş. Göçmenlerin sağlık sigortası işleri, kayıp eşyalar, tazminatlar vb. alanlarda *Udina Şehrindeki Halk Sekreterliği*, göçmenlerin iş sıkıntılarını çözüm bulmak için çalışmış, göçmenlerin kanunlardan doğan haklarını korumak ve onlara sahip çıkmak için çalışmalar yürütmüş bu alanla ilgili konferanslar tertip etmiştir. *Genova Komitesi* Amerika'dan ve diğer ülkelerden dönen göçmenler hakkında çok önemli yardımlarda ve çalışmalarda bulunmuştur. *İtalyan Koloni Enstitüsü* İtalya'nın kolonileri üzerine çalışmalar yürütmektedir. Bu enstitünün yayın organı olan *Rivista Coloniale* göçmenlerle alakalı yayınlar yapmıştır. Enstitü 1909 yılında *Birinci Yurtdışındaki İtalyanlar Kongresi*'ni tertip etmekle çalışmalarına yeni bir başarı katmıştır. *Dante Alighieri Enstitüsü*'nün misyonu kültürel olup birinci görevi yurtdışında İtalyan kültürünü ve dilini tanıtmak ve yaygınlaştırmaktır.²⁵

Görüldüğü gibi her enstitünün değişik görevleri olup sistemli şekilde göçmenlere yardımcı olmak için çalışmalar yürütmüştür.

V. Tanınmış İtalyan Sosyologların “İtalyan Göçü” İle İlgili Düşünceleri

Napolyon Kolayani (Tanınmış Sicilyalı Sosyolog Profesör)

İtalyan göç çalışmalarında önemli görevi ve sorumluluğu olan, ayrıca özel bir kuruluş olan Dante Alighieri Enstitüsü'nün 1904 yılında Napoli'deki

²⁴ Tabakov, a.g.e., s.44

²⁵ Tabakov, a.g.e., s.45

XV. Kongresinde, meşhur İtalyan sosyolog Napoleon Kolayani düşüncelerini şu şekilde açıklamıştır:

“İtalyan göçü iyi midir ya da kötü müdür sorusu daha çok Dante Alighieri Enstitüsünü ilgilendirmektedir. Bu göç sorunlu veya kötü ise; enstitü buna müdahale edemeyecek, devlete bu konuda önlemler almaya yönlendirecek raporlar veremeyecekse bizim enstitümüz göçmenleri cesaretlendirmek ve moral açısından desteklemek için göç edilen ülkelerden ziyade göç edilen ülkelerde faaliyetlerini arttırmalıdır.”²⁶“Koloniler için göçmenler iş gücüdürler bu tartışılmaz. Fakat birilerinin çıkarları için diğerlerinin feda edilmesi henüz kanıtlanmamıştır. Göç iyi bir anlaşma zeminine oturtulmalıdır ki iki ülke için de yararlı olsun. Fakir, suçlu, cahil vb. göçmenler göç etmeyerek ülkelerinde kalmış olsalardı devlete ve topluma olan maliyetlerini ödemeleri mümkün olmayacaktı. Onlar bu halleriyle toplumun hayat maliyetini arttırmaktadırlar. Bu göçmenler İtalya’da kalmış olsaydı topluma yük olmaktan başka bir işe yaramayacaklardı. Başkasının sırtına yük olacaklardı. İşsizlik İtalya’da büyük bir sorun haline gelmiş bulunuyor. Bu çalışmayan işsiz gruplar ülkede kalsaydı çalışanların sırtlarına yük olacaklardı. Bu 3 milyon göçmen ülkede kalsaydı ne olacaktı?”

Yapılan sayımlara göre 1876 yılından bu yana (1911’e kadar Tabakov’un kitabını yayımladığı tarihe kadar) 4 milyon göçmen göç etmiştir. Ayrıca sosyolog, İtalyan göçünün plansız devam etmesinin, yani ülkedeki doğum ve ölüm oranına ters, sağlam ve çalışan iş gücünün İtalya’yı terk etmesinin İtalya bakımından olumsuz sonuçlar doğuracağını ifade etmektedir. Bunun sonucunda nüfus artışı duracağından ekonomi ve askeri güç doğrudan etkilenecektir. İtalya’nın başka ülkeler karşısında rekabet gücü kırılacaktır.²⁷

Nitti ve Ferraris’in Düşünceleri (Nitti Güney Amerikadan Ferraris Kuzey İtalyadan)

Nitti, *“L’Emigrazione italiana e isuoi avversari”* isimli kitabında, göçmenlerin tamamen özgür bırakılmaları gerektiğini savunmaktadır.

“Göçmenleri sınırlayacak bir kanunun gerekliliğini anlamış değilim. Avrupa ülkelerinin çoğunun, özellikle de en parlak ülkelerden olan Almanya, İngiltere, İsviçre, Danimarka’nın daha

²⁶ Tabakov, *a.g.e.*, s.158

²⁷ Tabakov, *a.g.e.*, s.159

fazla göçmeni olmasına rağmen onların büyümesine herhangi bir engel teşkil etmemiştir. Açıkça söylemek gerekirse göçmenlerden korkmanın bir temelini göremiyorum. İtalya'nın bu durumdan ekonomik kaybı olmamıştır. Emlak fiyatları bundan etkilenmemiştir. Bazı yerlerde göçmenlerden dolayı emlak fiyatları düşmüşse bazı yerlerde de göçmenlerden dolayı artmıştır. Günlük fiyatları aynı kalmıştır hatta bazı yerlerde günlük ücretleri artmıştır bunun yanında suç oranları azalmıştır.”²⁸

Tabakov Nitti'nin düşüncelerini değerlendirirken onları gerçeklerden uzak ve popüler bulmaktadır. Nitti'nin düşünceleri seyahat acentelerinin, gemi acentelerinin “*Ne kadar daha fazla göçmen taşırsak kârımız o kadar fazla artar*” şeklindeki düşüncelerine destek verir niteliktedir. Bu yüzden Tabakov, Nitti'yi gerçekçi bulmamaktadır. Onun göçmenler üzerinde kâr gütmeyi amaçlayan kişilere hizmet ettiğini söylemektedir.

Giannitrapani'ye göre, İtalyan göçünün olması olumlu ve iyidir. Bu şekilde işsizlerin ülkede yük olmaktan çıktıklarını ve ekonomik olumsuzlukları rahatlattığını belirtmektedir. Bunun yanında göçmenlerin kendi ülkelerine sermaye girdisi de yaptıklarını söylemektedir.

“Yurtdışına çalışmak üzere giden İtalyanlar biriktirdikleri paraları ülkelerine aktarmaktadırlar. Yıllık 300-400 milyon leva ülkeye girdi sağlamaktadırlar. İtalyan göçmenlerinin kalabalık olarak bulunduğu yerler buralara gelecek İtalyan göçmenleri harekete geçirmekte ve bir göç trafiğinin yaşanmasına sebep olmaktadır. Fakat bugün İtalya'dan göç edenlerin sayısı, İtalyadaki doğum oranından iki kat daha fazladır. (300 000 doğum). Bu yönden bakıldığı zaman İtalyan göçünün olumsuz yönleri ortaya çıkmaktadır. Özellikle Güney İtalya'da yaşanan göç burada tarım alanında duyulan insan gücüne ve meslek gruplarına duyulan ihtiyacı arttırmaktadır. Günlük ücretleri artış göstermiş, toprak sahipleri yerlerinden ayrılmışlar, burada yaşayanlar harcamalarını kısmışlardır. Daha az üretim fakat daha zor hayat şartları oluşmuştur.”²⁹

Villari ve De Nobili'nin Nesimistik Düşünceleri, Fikirleri

Villari, 1906 yılında Florentina Okulu önünde şunları söylemiştir:

²⁸ Tabakov, *a.g.e.*, s.160

²⁹ Tabakov, *a.g.e.*, s.162

“Güney İtalya'nın bazı köylerinden emek gücünün tamamı göç etmektedir. Geriye sadece kadınlar, yaşlılar ve çocuklar kalmıştır. Küçük çocuklar ellerindeki kürek ve kazmalarla toprakları sahiplenmeye ve işlemeye çalışmaktadır. Aslında bizler derin bir sosyal travma içindeyiz. Bu konuda neler yapılmalı kimse bundan bahsetmemektedir. Hiç kuşkusuz İtalyan göçmenler (Amerika'daki İtalyan göçmenler) evlerine çok ciddi paralar göndermektedirler. Fakat kuşakların dejenere olması (bozulması) bütün bu paraları boşuna çıkaracaktır. İtalya'dan göç edenlerin çoğunun tarım kesiminde çalışanlar olduğu gerçeğine ehemmiyetle eğilmemiz gerekmektedir. Şehirli insanlar daha az göç etmektedirler. Bu yüzden sorun kırsal kesimde görülmektedir.³⁰ Romalılar topraklarını köleler vasıtasıyla işlemişlerdir. Bu durum onları defalarca devletlerini ve imparatorluklarını tehlikeye düşürecek sorunlarla yüzleştirmiştir. Bizim zengin ve kültürlü Orta Çağ şehirlerimiz politik hayattan uzak özgürlüğün vahası gibiydiler. Sonları tiranların eline geçmekten öteye gidemedi, çünkü onlar kendi benliklerini yabancılardan koruyamadılar. İsviçre kantonları köylü veya şehirli ayrımı yapmıyorlardı. Bazıları onlardan, tamamen köylülerden oluşmuştu. Böyle bir toplum ile bizler arasındaki farkı herkes anlamaktadır. Toprağı işleyen kesimin kendini devletin içinde yabancı hissetmesi ayrımını herkes fark edebilir. Tarımla uğraşan Güney İtalya'nın bu denli fazla göç vermesinin sebebi üzerine kesinlikle durulması gerekmektedir. Burada sorun bu insanların göç etmelerini engellemek değildir. Bizler bu sorunu her yönüyle bilimsel yöntemler ve verilerle inceleyerek ortaya koymalıyız. Halkın moral ve toplumsal ruhu iyi anlaşılmalıdır. Devlet, köylüsünü kendi insanını iyi tanımalıdır. Bu sorunu çözmek için göçmen sorununu azaltmış olan Avrupa'nın bazı kesimleri, Almanya, İrlanda hatta İtalya'nın bazı kesimlerini incelenmesi gerekmektedir. Görülecektir ki şehirlerdeki sanayinin gelişmesi, köylerde tarımsal kalkınmanın sağlanması ve kültürel aktivitelerinin ayrım gözetmeksizin tüm insanlar üzerine eşit şekilde dağıtılması bu sorunun çözülmesine katkı sağlayacaktır. Bu gerçekçi incelemeler ve araştırmalar hükümetleri daha ciddi önlemler almaya teşvik edecek ve göçmen sorununa katkı sağlayacaktır.”³¹

³⁰ Tabakov, a.g.e., s.163

³¹ Tabakov, a.g.e., s.164

De Bobili, “*La questione agraria e la emigrazione in Calabria*” isimli kitabında göçmenlere karşı sert çıkışlar yapmıştır. Özellikle göçmenlerin göç etmesi sonucunda küçük üreticiler tarafından ödenemeyen yüksek günlük ücretleri, işlenmeyen tarım arazilerine yer vermiştir.

“Çeşitli seyahat acentelerinden gelen temsilciler köylülere göç etmek için çeşitli fırsatlar sunmakta akıllarını karıştırmaktadırlar. Onlar çekirgeler gibi İtalya'nın her yerinde cirit atmaktadırlar.” De Nobili'ye göre arttırılmış günlükler, refahın iyi olduğu anlamına, şartların iyi olduğu anlamına gelmemektedir. Çünkü hayat pahalı hale gelmiştir. Göç sonucunda cinayetler azalmıştır. İyi alışkanlıklar, huylar sonucunda suçlar artmıştır. Yine, frengi, alkolizm, ohtika hastalıklarda da artış olmuştur.³²

VI. Yurtdışındaki İtalyan Göçmen Dernekleri

İtalyan göçünün ne denli organize olduğu ve aralarındaki dayanışmanın ne kadar kuvvetli olduğunu anlamamızı sağlayan önemli kanıtlardan biri de dünyanın neredeyse en önemli ülkelerine yayılmış İtalyanların aralarında kurmuş oldukları derneklerdir. İtalyanlar gittikleri her ülkede büyük ya da küçük, aralarındaki dayanışmayı, organizasyonu, kendi çıkarlarını korumasını bilmişler, bir çatı altına gelerek dernekler kurmuşlardır. Bu özellik birçok toplulukta özellikle diğer göçmen topluluklarında az rastlanan bir durumdur.³³

Tabakov'un kitabını yazdığı 1911 yılına kadar yurtdışında İtalyan göçmenlerinin kurmuş olduğu dernek sayısı yukarıdaki sayılardan da görülebileceği üzere 1403' dür. Bu derneklerin toplam 224.218 üyesi mevcuttur. Bu sayılardan İtalyan göçmenlerini 3/5'nin bu derneklere kayıtlı oldukları görülmektedir.³⁴

İtalyan Dernekler “*Anlaşma*”, “*Karşılıklı Yardımlaşma*”, “*İtalyan İşçi Derneği*”, “*İtalyan Hayırseverler Derneği*” gibi isimler taşımaktadır. Bunun yanında dini, artistik, şahsi, profesyonel v.b isimler taşıyan dernekleri de görmekteyiz. Bunları *Boletino dell'Emigrazione* dergisinin 1908 yıl, 24 numaralı, p.V-147 sayısında görebiliriz.³⁵

Sonuç

Ülkemizde çeşitli amaç ve dönemlerde bulunmuş yabancı misyon adamları, gezginler, bilim adamları vb. kişilerin bu topraklarda yayımladıkları

³² Tabakov, *a.g.e.*, s.166

³³ Tabakov, *a.g.e.*, s.60

³⁴ Tabakov, *a.g.e.*, s.66

³⁵ Tabakov, *a.g.e.*, s.67

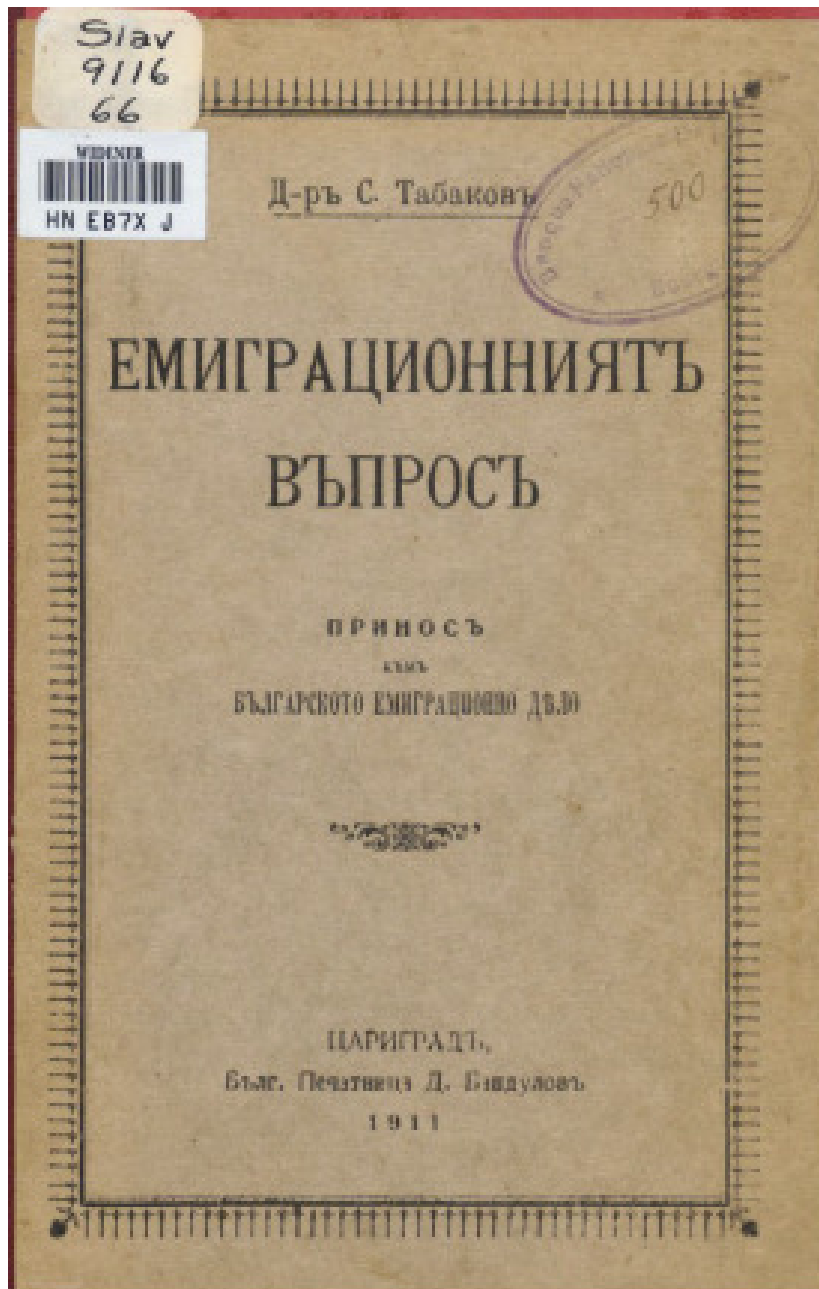
eserler ÷lkemiz yazılı k÷lt÷r÷n÷n önemli birer parçasıdır. Yabancı dillerde yazılmış olsalar da onlar üzerinde incelemeler yapılarak ilgili alan araştırmacılarının dikkatine sunulmalıdır.

Bulgar diplomat Dr. Simeon Tabakov'un 1911 yılında İstanbul'da yayınladığı kitabı da buna benzer eserlerden biridir. Tabakov eserini Bulgarca yazmıştır. Kitabında İtalyan Göçüne önemli yer ayıran Tabakov dönem itibariyle İtalyan Göç çalışmalarını bütün ayrıntılarıyla incelemiş çeşitli ÷lkelerle karşılaştırmalarda bulunmuştur.

Göç çalışmalarıyla ilgilenen araştırmacılara önemli ve ayrıntılı bilgiler edinmesini özellikle de Avrupa'da İtalya'nın yaşamış olduğu göç sorununu yakından tanıma fırsatı vermektedir.

Bu çalışmamızla ilgili alan araştırmacılarına yararlı olmayı umarken, ÷lkemizde 1911 yılında Bulgarca basılmış bu kitabın tanıtımını yaparak bir boşluğu doldurduğumuza inanıyoruz.

Belçika	Anvers 1 dernek 37 üye	Brüksel 2 dernek 116 üye	Lieje 2 dernek 100 üye							Toplam 5 dernek 253 üye
Şili	Santiago 10 dernek 1079 üye	Valparaiso 36 dernek 1561 üye								Top. 46 dernek 2640 üye
Arjantin	Buenos Ayres 74 der. 52.498 üye	Kordoba 44 der. 7966 üye	La Plata 113 der. 45.446 üye	Rozario 86 der. 19.826 üye						Top. 317 der. 125.736 üye
Avusturya-Macaristan	Fiume 1 der. 130 üye	Insbuk 2 der. 16 üye	Trieste 7 der. 1297 üye	Zara 3 der. 233 üye	Viyana 3 der. 276 üye					Top. 16 der. 1952 üye
Çin	Şangay 3 dernek 124 üye									Top. 124 üye
Kostarika	San Jose 1 dernek 87 üye									Top. 87 üye
Danimarka	Kopenhagen 1 der. 45 üye									Top. 45 üye
Ekvator	Guayakvil 1 der. 200 üye									Top. 200 üye
Guatemala	Guatemala 1 der. 130 üye									Top. 130 üye
Lüksemburg	Lüksemburg 4 der. 347 üye									Top. 347 üye
Monako	Monako 1 der. 65 üye									Top. 65 üye
Panama	Panama 1 der. 53 üye									Top. 53 üye
Paraguay	Lima 7 der. 2530 üye									Top. 2530 üye
Portekiz	Lizbon 1 der. 50 üye									Top. 50 üye
Romanya	Bükreş 3 der. 333 üye	Galats 5 der. 206 üye								Top. 8 der. 539 üye
Salvador	San Salvador 1 der. 15 üye									Top. 15 üye
San Domingo	San Domingo 1 der. 30 üye									Top. 30 üye
Uruguay	Montevideo 23 der. 3414 üye									Top. 3414 üye
Venezuela	Karakas 3 der. 66 üye									Top. 66 üye
Brazilya	Bahya 1 der. 56 üye	Vikoria 4 der. 169 üye	Bello Horizonte 24 der. 1442 üye	Kuritiba 7 der. 973 üye	Porto Alegre 53 d./3714 üye	Florianopolis 6 der. 332 üye	Rio Janeyro 9 der. 926 üye	Fernambuko 3 der. 65 üye	San Paolo 170 der. 8213 üye	Top. 277 dernek 15.890 üye
Fransa ve Kolonileri	Bordo 1 der. 43 üye	Lion 7 der. 706 dernek	Şamberi 5 der. 203 üye	Nice 11 der. 1269 üye	Paris 12 der. 1152 üye	Tulon 10 der. 504 üye	Aljir 2 der. 222 üye	Marsilya 23 der. 1967 üye		Top. 71 der. 6066 üye
Almanya	Hamburg 3 der. 187 üye	Dresden 1 der. 85 üye	Leipzig 1 der. 86 üye	Şetin 1 der. 21 üye	Nürenberg 1 der. 36 üye					Toplam 24 dernek 1939 üye
	Berlin 2 der. 190 üye	Düsseldorf 1 der. 60 üye	Manheim 6 der. 598 üye	Ştutgard 1 der. 25 üye						
	Breslav 1 der. 250 üye	Frankfurt 1 der. 40 üye	Saarbrücken 4 der. 331 üye	Münih 1 der. 30 üye						
İngiltere	Dublin 2 der. 153 üye	Glasgow 1 der. 120 üye	Liverpul 3 der. 151 üye	London 14 der. 1443 üye	Malta 1 der. 120 üye					Top. 21 der. 1987 üye
Yunanistan	Korfo 3 der 175 üye	Pire 4 der. 311 üye								Top. 7 der. 486 üye
Rusya	Batum 1 der. 25 üye	Kiev 1 der. 25 üye	Moskova 2 der. 103 üye	Odesa 1 der. 150 üye	Petersburg 1 der. 98 üye					Top. 6 der. 401 üye
İspanya	Barselona 3 der. 440 üye	Madrid 1 der 80 üye								Top. 4 der. 520 üye
Amerika	Şkago 102 der. 11.337 üye	Filadelfiya 99 der. 12.974 üye	Yeni Orlando 31 der. 3.772 üye	San Fransisko 60 der. 2087 üye	Boston 74 der./9229 üye	New York 28 der. 4063 üye				Top. 394 dernek 43.462 üye
İsviçre	Bazel 3 der. 141 üye	Bern 11 der. 688 üye	Cenova 27 der. 2340 üye	Lugano 22 der. 2673 üye	Zarib 9 der. 532 üye					Top. 72 der. 6374 üye
Türkiye (Osmanlı Devleti)	Istanbul 6 dernek 1110 üye	Selanik dernek 377 üye	Beyrut 3 dernek 113 üye	Izmir 2 dernek 292 üye	Sofya 2 dernek 145 üye					Toplam 77 dernek 8.586 üye
	Kane 1 dernek 93 üye	Halep 1 dernek 181 üye	Kudüs 1 dernek 7 üye	Tunus 25 dernek 2895 üye	Plovdiv 1 dernek 37 üye					
Toplam: 1.403 dernek 224.218 üye										

KAYNAKLAR

TABAКOV, Simeon *Emigratsionniyat Vıpros Prinosa Kim Bilgarskoto Emigratsionno Delo*, Bilgarska Peçatnitsa D. Bandulov, Tsarigrad, 1911.

ТАБАКОВ, С. *Опит за история на град Сливен*. – София, 1924. – Т. 2. – С. 234.

<http://literaturesviat.com/?p=41052>

<http://www.eurodict.com/>

<http://pds.lib.harvard.edu/pds/view/4988524>

<http://discovery.lib.harvard.edu/>

Nadezhda VASİLEVA*
Abidin KARASU**

---

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Sofya Üniversitesi, Tarih Fakültesi, Tarih Bölümü, nadejda_v.vasileva@abv.bg

** Doktora Öğrencisi, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, abidinkarasu@hotmail.com

